

DE HEISTSE LAPNAMEN

Van ere-directeur van de Vrije Visserijschool Gustaaf Vermeille kregen we inzage in de **Albatros**, het tijdschrift van de Vrije Visserijschool te Heist.

Bijzondere belangstelling hadden we voor het uitvoerig artikel van de voorganger van dir. Vermeille, ere-directeur **Karel Ackx**, die in de jaren zestig zeer nauwgezet nota nam van alle **lapnamen** in heist.

Wij laten u dan ook hieronder genieten van de pennevruchten van de heer Karel Ackx die ons het enige échte en complete repertorium van lapnamen voorstelt.

Inleiding

In alle dorpen van vlaanderen is het de gewoonte aan sommige mensen naast hun gewone naam ook een bijnaam of lapnaam te geven. Wij durven gerust stellen dat op het einde van de negentiende eeuw het gebruik van bijnamen nergens zo'n top bereikte als onder de vissers te heist.

Noodzakelijkheid

De voornaamste reden hiervoor was ongetwijfeld het grote aantal gelijke familienamen, die te heist onder de vissers verspreid was. Heist was een vissersdorp en bestond hoofdzakelijk uit enkele oude en gekende families als de **Couwijzers**, de **Desmedts**, de **De Grootes**, de **Savels**, de **Vantorres**, de **Vlietincks** en nog enkele andere.

Het weze terloops aangehaald, dat wegens de onachtzaamheid op de burelen van de toenmalige burgerstand, deze namen allerlei uiteenlopende schrijfwijzen kregen. Zo hette de deken van de visserij **Amandus Couwijzer**, terwijl zijn zoon henri een ganse familie **Couhysders** naliet. (gevolg van de gewestelijke uitspraak). Desmedt werd Desmet, De Smedt, De Smidt, Desmidt... De Grootte werd Degroote, de Grote... Utterwulghe werd Wtterwulghe.

De vissers hadden met het hinterland en zelfs met de overige inwoners van de gemeente weinig relaties, zodat de jonge mensen uit de visserij-families meestal met elkander trouwden. Het gevolg hiervan was dat man en vrouw vaak dezelfde familienaam hadden; Zo ontmoette men verschillende Vantorre-Vantorre of Savels-Savels of Vandierendonck-Vandierendonck combinaties. Voeg daarbij nog de keus van de voornamen die zeer beperkt gehouden werd (jan, Pier, Pol, Frans, jacobus, Louis...)

Als men dit alles in acht neemt moest het geen verwondering baren dat men wel eens vijf Pieter Vantorres of vier Marie Vandierendoncks in één straat kon tegenkomen.

Vroeg men bijvoorbeeld naar Pieter Vantorre, dan kwam prompt de vraag: is het Pietje van Kippens, of Klodde, of Pier Mussche, of Pietje 't Zwientje, of Fieste of Pietje Ketsen ?

Voor enkele jaren woonden in de guido Gezellestraat drie weduwen Vlietinck. Stel je voor wat een geloop dit op het postkantoor gaf, toen er op een brief het huisnummer ontbrak.

Zelfs de geestelijkheid zag zich verplicht voor de huisbezoeken een speciaal register met lapnamen bij te houden. Uit dit alles mag blijken dat de nood aan bijnamen zich zeer deed gevoelen. Het werd anders totaal onmogelijk sommige personen te identificeren.

Indeling

We kunnen de lapnamen in Heist in twee grote reeksen indelen

1. DE GROEPNAMEN

Het zijn namen die aan eenganse familie werden gegeven en die van vader op zoons en dochters overgingen. Zo'n stamvader was bijvoorbeeld **Tchakkel, Rape, Mussche, Zwientje, Bultje, Teele, Gatje, Tchieper...** De kinderen werden dan genoemd met hun voornaam plus de rasnaam. Zo kwam men dan tot Jef Rape, Pier van Tchakkels, Berten Mussche, Jan van Gatjes... Dit gaat zo soms verder tot de derde en de vierde graad... als bijvoorbeeld Victor van Leon van Miel van Cents.

Dit neemt niet weg dat sommigen ook nog een speciale voornaam-bijnaam kregen, door de rasnaam gevolgd, bijvoorbeeld Dchille van Kloddens, Solle van Kattens, Antje van de Zwartens...

Het gebeurde ook dat broers, die later op hun beurt stamvader van een vissersfamilie zouden worden, een eigen rasnaam op hun nakomelingen overdroegen.

Zo werden dire gebroeders Vlietinck respectievelijk **Rape, Ko Peire en Sissen van Seniaans** genoemd.

Ook de vijf gebroeders Vantorre hadden elk een eigen bijnaam : **Foks, Kaviak, Woestje, Klakke, Gutepa.**

2. INDIVIDUELE NAMEN

Die werden gegeven aan personen die opvielen door een bepaalde hoedanigheid, een fysische of psychische eigenschap of soms een gebrek. Zo kennen we : **de Klemmer, de Mageren, Meneere Jef, Baron, Kromme Marie...**

Zoals men ziet kan zo'n bijnaam in bepaalde gevallen een scheldnaam worden als **Kalle, Aap, Rotzak...**

Oorsprong

Hoe zijn nu die honderden bijnamen te heist ontstaan ?

Het zou een levenswerk zijn de etymologie van al deze bijnamen te willen nagaan. Vele zonen kennen ten andere zelf de oorsprong van hun bijnaam niet. Daarom zullen we ons voorlopig beperken tot het zoeken naar het ontstaan van enige van die namen.

Een man die zich op stuk van de lapnamen te heist een onsterfelijke reputatie heeft verworven is ongetwijfeld **Bernard Huyghe**, beter bekend als **Lee Huughe** of **LEITJE**. Bernaerd Filip Huyghe, zoon van Armand, werd op 3 oktober 1845 te heist geboren en overleed te Knokke ingevolge een ongeval op 31 maart 1942 op de gezegende leeftijd van 97 jaar.

Lee Huyghe was visser in de tijd dat de schuiten nog op het strand te heist hun ligplaats hadden. Die schuiten waren houten nootvormige vaartuigen met een platte bodem, waardoor ze gemakkelijk op het strand konden aanleggen.

De ganse visserijbedrijvigheid speelde zich op het strand af, tot groot vermaak van de vreemdelingen. Het inschepen, de ravitailering, het binnenlopen, de verkoop van de vangst... het waren dagelijkse taferelen waaraan het oog zich kon verlustigen.

EMIEL ACKX
Miel van Cents

BERNARD HUYGHE
Lee Huuge

Telkens als een vissersjongen, een **laver**, na zijn eerste communie op 1é-jarige leeftijd zee koos, deed Leitje Huyghe zijn werk. Op het strand nam hij de aspirant-visser in zijn armen, dompelde zijn hoofd onder water en sprak :

" Ik zal je dopen en een nieuwe naam geven, van nu af zul je ..... heten".

De jongen was herdoopt en behield zijn naam voor het leven. Ontelbaar zijn de lavers, die hieraan hun tweede naam te danken hebben.

Meisjes kwamen uiteraard hierbij niet aan de beurt en kregen dan op die manier ook geen bijnaam.

Lee Huyghe had een scherpe blik en zijn dopeling wist hij heel typisch en vaak humoristisch te schetsen.

Toen hij eens een laver "**Luus**" doopte, voegde hij eraan toe :

" En wanneer je wat rapper geworden zijt, zal je 'Vlooië' heten ". Dit duidde kennelijk op het gemakzuchtig karakter van bedoelde Luus.

Het is overigens opvallend hoe welluidend de namen klinken.

Tchirren, Tchieper, Tchakkel, Tchieter, Tchol, Tchurrel...

Het is duidelijk dat Leitje al die namen uitdeelde.

Leitje heeft natuurlijk niet alle namen uitgedeeld. Ook anderen deden een worp in die richting.

Zelfs na de oorlog kwamen er meer moderne namen bij, evenwel met minder poëtische klanken : **Beste Mutse, Banana, negus, Sortie, Zatten André...**

Laten we nu samen eens achterhalen wat de aanleiding kan geweest zijn van het toekennen van de **lapnaam**.

Zoals reeds opgemerkt danken velen hun bijnaam aan een of andere opvallendheid.

VLIETINCK LEOPOLD
Rape

FRANS DE VOOGT
Fans Van Pier Teele

- Karakter :** de goeien, de dullen, de makken, pinne, raren, schellebelle...
- Haarkleur :** de rosten, de witten, de zwarten, de grauwen, de griesden
- Gestalte :** de langenen, de mageren, de vetten, bollevet, knorretje, kromme koolstok, lange liete, scherpenekke
- Gang :** loeften, ketser, looten, slekke
- Herkomst :** brugse, miete uit de Kongo, strop
- Manier van spreken :** baron, lachertje
- Manier van werken :** luus, krak, klopper, taaje
- Eigenschap :** klemmer, artiest, baas, blienker, blekker
- Houding :** pauw, keuninck, pastor Daens
- Naam van ouders :** Naastje, Ardenaal, Cent, Meeltje, Narden, Beste, Dewaai
- Vissen :** kóngel, scharre, schulle, zeepuid
- Dierensoorten :** aapje, beeste, beestje, beir, foks, geete, hond, kater, katten, keun, kote, kroek, luus, mussche, naantje, olifant, patriesse, pauw, ratten, slekke, tiertje, vinke, kraaje

Karel Ackx
Ere-directeur vrije visserijschool

-wordt vervolg-